
Državni izpitni center

M 0 8 2 5 3 1 2 3

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 29. avgust 2008

SPLOŠNA MATURA

OCENJEVALNA SHEMA ZA ESEJ (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu esejev, vendar je treba upoštevati, da posamezni eseji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v eseju kot celoti.

0–10 ODGOVOR NE DOSEGA MINIMALNIH STANDARDOV

- 0 Popolnoma nerelevanten odgovor, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje.
- 1–5 Odgovor je le skiciran, ne daje pomembnejših elementov, ki jih zahteva vprašanje, je fragmentaren in večinoma nerelevanten. Gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za povezano besedilo. Skorajda nikjer ni mogoče opaziti seznanjenosti s filozofsko problematiko.
- 6–10 V odgovoru še vedno prevladuje fragmentarnost, če pa že ima zaokroženo zgradbo, je ta le delna in polna miselnih preskokov. Razumevanje danega problema je zelo omejeno. Razvitih je sicer nekaj relevantnih poudarkov, vendar so obrobnji. Odgovor je nejasen in pretežno nerelevanten. Temelji na opisih, če argumenti so, so le nakazani in nerazviti. Kandidatovo poznavanje filozofskih problemov je skromno, fragmentarno in zelo omejeno. Skorajda ne uporablja ustrezne filozofske terminologije. Njegove trditve so nenatančne in večkrat napačne.
Pri odgovoru gre torej največkrat zgolj za obnavljanje drobcev najbolj elementarne šolske snovi in ponavljanje enega in istega.

11–13 ZADOSTNO

Gre za daljše in razmeroma celovito besedilo (meja ni trdna, a odgovori z manj kakor 600 besedami so večinoma prekratki za zadostno obravnavo problema). Odgovor je esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost), sta pa uvod in zaključek še bolj slabo razdelana. Nekateri izpeljave in utemeljitve so že lahko jasne, pogosto pa je odgovor težko razumljiv, tudi zaradi preskokov v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume zelo poenostavljeno. Nerelevantnosti so še očitne, vendar se odgovor že nanaša na vprašanje. Kandidat uporabi nekaj relevantnih pojmov, a jih ne analizira. Naloga je večinoma opisna, kadar pa kandidat argumentira, je argumentacija skromna, površna in pogosto nejasna; naloga kaže samo osnovno seznanjenost s filozofsko problematiko in omejeno razumevanje, uporabljena terminologija in jezik le delno ustrezata filozofski obravnavi problemov. Odgovor kot celota se opira na obnavljanje najbolj splošno znanih dejstev in argumentov, večkrat pa je najti tudi napačne trditve.
Zato je odgovor le zelo poenostavljena predstavitev in rešitev problema. Se pa kandidat večinoma že giblje na najosnovnejši ravni razumevanja in razlage problema.

14–16 DOBRO, A OMEJENO

Odgovor ima najmanj 600 besed, esejistična zgradba je s formalnega vidika dobra; uvod razloži problem in sklep je vsaj praviloma izpeljan iz naloge. Zgradba posamičnih odlomkov je večinoma dobra, je pa semtertja še opaziti preskoke v izpeljavi. Problem, ki ga zastavlja naslov, kandidat razume, kar mu omogoči pregled nad celoto odgovora. Uporablja osnovno filozofsko terminologijo, ki je večinoma relevantna za obravnavani problem. Vendar so pojmi pogosto preprosto sprejeti kot samoumevni, njihova analiza je bolj obrobna, prav tako so lahko v zametkih zaznavni že poskusi povezovanja ustreznih pojmov. Kandidat opis in razlago dopolni z argumenti, vendar so »šolski« in predvidljivi, lahko so tudi zgolj opis znanih argumentov. Kandidat predstavi več pogledov, vendar protiargumentov še ni oziroma so predstavljeni skromno. Je pa opaziti poskus analize nekaterih pojmov in predpostavk vprašanja ter zametke logičnega povezovanja pojmov, iskanja utemeljenih rešitev problemov in vrednotenja nekaterih posledic rešitev.
Esej izraža solidno splošno seznanjenost z ustrežno filozofsko problematiko, kar se kaže v dovolj obširni predstavitvi posameznih pogledov, vendar argumentacija in analiza pojmov še nista v ospredju.

17–19 PRAV DOBRO, A OPAZNE POMANJKLJIVOSTI

Esejistična zgradba je s formalnega in večinoma tudi vsebinskega vidika dobra. Uvod in zaključek sta jasna, jedrnata in relevantna, izpeljave in utemeljitve so skoraj zmeraj logično skladne in razumljive, posamični odlomki so največkrat smiselno zaokrožene celote in so pogosto med seboj dobro povezani. Problem, ki ga zastavlja vprašanje v naslovu, kandidat razume in to razumevanje dobro izrazi s celotno strukturo eseja. Uporabljeni pojmi so skoraj zmeraj relevantni in zadoščajo za smiselno obravnavo problema. Nekaj vpeljanih pojmov je reflektiranih kot filozofsko problematičnih, večkrat je mogoče zaslediti njihovo analizo in vzpostavljanje logičnih zvez med njimi. Nasplošje v eseju že prevladuje argumentacija pred povzemanjem stališč. Argumentacija je večinoma dobra in kot posledica samostojnega premisleka. Vendar so lahko nekateri argumenti še pomanjkljivi, nasprotna stališča in protiargumenti pa semtertja niso primerno ali pa sploh niso predstavljeni; nekateri temeljni pojmi so lahko predstavljeni kot samoumevni. Terminologija in jezikovno izražanje sta primerna.

Iz odgovora je razvidna zelo dobra splošna seznanjenost s filozofskimi problemi, tudi njihovo dobro razumevanje, čeprav je še mogoče zaslediti pomanjkljivosti v znanju, razumevanju in argumentaciji. Vendar se kandidat že pretežno giblje na abstraktni ravni razmisleka in abstraktno večkrat povezuje s konkretnim.

20–22 V GLAVNEM ODLIČNO

Poglobljen in argumentiran odgovor na vprašanje z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno črto argumentacije, ki upošteva tudi protiargumente. Uvod in zaključek sta jasna in jedrnata, z dobro formuliranim problemom oziroma rešitvijo problema. Izpeljave in utemeljitve so logično skladne in povsem jasne, odlomki so zaokrožene celote in so med seboj zelo dobro povezani. V naslovu zastavljeni problem kandidat poglobljeno razume, kar izrazi s poglobljeno analizo pojmov, bogato pojmovno mrežo, lahko pa se tudi že zaveda meja svoje argumentacije (vendar to ni nujno). Včasih vstopa v filozofski dialog z zagovorniki drugačnih stališč in kaže tudi osebni odnos do filozofskih problemov, ki je že rezultat samostojnega razmisleka. Esej kaže zelo dobro splošno seznanjenost s filozofskimi problemi in njihovo zelo dobro razumevanje. Terminologija in jezikovno izražanje sta ustrezna.

Kandidat se že zanesljivo giblje na abstraktni ravni razmisleka in pogosto povezuje abstraktno s konkretnim. Esej še lahko ima kakšno pomanjkljivost, toda pri ocenjevanju je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto.

DODATNA NAVODILA ZA ESEJ

(Navodila so le okvirne smernice: kandidat lahko napiše vsebinsko tudi čisto drugačen esej, če je le povezan z naslovom.)

1. **Razpravljajte o trditvi: Zavedamo se svojih zaznav, predstav in misli, tudi tisto, kar se nam kaže kot materialna realnost, je posredovano skozi naša čutila in obstaja v našem duhu, zato je idealizem edino pravo stališče v ontologiji.**

Trditev je izzivalna, ne le da malo filozofov zagovarja subjektivni ali objektivni idealizem, idealizem se vsakdanjemu razumu zdi povsem nesmiseln, je tisto, kar običajno ljudje vidijo kot rezultat »odvečnega tuhtanja sanjačev« (Jaspers). Naloga kandidata je razložiti, kakšni argumenti pripeljejo do idealistične pozicije, in presoditi njihovo veljavnost.

2. **Razpravljajte o trditvi: Prav zaradi umrljivosti se človeku zastavi vprašanje o smislu življenja.**

Človek je edino bitje, ki se zaveda končnosti svojega bivanja. S točke smrti se mu zato lahko zastavi vprašanje po smislu vsega njegovega življenja ali pa kar po smislu celote bivajočega: zakaj nekaj je in ni raje nič. Kandidat se v odgovoru lahko opre na eksistencialno filozofijo, filozofijo religije ali ustrezne etične nauke.

3. **Razpravljajte o trditvi: Človek je hkrati svoboden in določen (determiniran).**

Gre za trditev, ki jo zagovarjajo mehki deterministi. Po njihovem mnenju se svoboda in določenost ne izključujeta, temveč sta v nekaterih primerih logično skladni. Tako je npr. neko dejanje, ki je po eni strani determinirano, npr. s preteklim pogojevanjem, po drugi strani lahko svobodno, če vzgib za delovanje izhaja iz notranjosti delujoče osebe. Trditev je seveda kontroverzna in jo mnogi izpodbijajo.

4. **Razpravljajte o trditvi: Znanost in filozofija se ne razlikujeta, ker obe temeljita na postavljanju hipotez.**

Kar zadeva znanost, trditev izhaja iz Popperjevega mnenja, da je bistvena značilnost postavljanje ovrgljivih hipotez. Če neka hipoteza ni ovrgljiva, preprosto ne sodi v znanost. Prav ovrgljivost hipotez je po Popperjevem mnenju razlikovalno merilo med znanostjo in metafiziko. Seveda se zdi, da tudi v filozofiji postavljamo hipoteze. Vprašanje pa je, ali so filozofske hipoteze ovrgljive oziroma v kakšnem odnosu so do izkustva. Eden izmed možnih pogledov na to vprašanje je, da filozofija ponuja temeljne, vseobsegajoče interpretacije človeškega izkustva, ki prav iz tega razloga niso ovrgljive. Ta uvid zastavi novo vprašanje, namreč, ali slednje nujno pomeni, da so zaradi neovrgljivosti tudi nesmiselne.

5. **Razpravljajte o trditvi: Dvom gotovost sicer odpravi, a tudi vodi k njej.**

Dvom omaje samoumevno resničnost naših spoznanj in nam odvzame trdna tla pod nogami. To je prvi korak. Če ostanemo pri njem, nimamo nobene vednosti več in ne vemo nič. A v drugem koraku lahko pridemo do nedvomljivih prepričanj, ki jih je dvom prečistil. To je nova gotovost, ki ni izhodišče, temveč rezultat razmisleka.

6. **Razpravljajte o trditvi: Resničnost mojega prepričanja ni v skladnosti z realnostjo, temveč je odvisna le od njegove skladnosti s prepričanji, ki jih že imam.**

Korespondenčna teorija resnice trdi, da je moje prepričanje resnično, če se ujema z realnostjo. To stališče ima težavo: kako namreč primerjati to, kar mislim, z realnostjo. Zdi se, da lahko svoje predstave primerjam le z drugimi svojimi predstavami o realnosti. V tem primeru pa velja, da je resnica pravzaprav v koherenci mojih prepričanj.

7. **Razpravljajte o trditvi: Morala je heteronomna, ker lahko le Bog določi, kaj so človekove dolžnosti.**

V velikem delu zahodnega mišljenja je sprejeta misel, da človek živi v svetu moralnih norm in vrednot le, če je svet morale vzpostavil Bog s svojimi moralnimi zapovedmi. Brez Božjih zapovedi človek biva zgolj v svetu golih dejstev brez vrednot. V tem smislu je dolžnost zunanji ukaz. Seveda se zdi, da v tem primeru človek ne presoja avtonomno o dobrem in zlem in je v tem smislu neavtonomen. Temu stališču nasprotno mnenje zagovarja Kant, ki moralne presoje postavlja v avtonomni uvid v moralno, ki ga je zmožna vsaka razumna oseba. Za Kanta je dolžnost občutek nasprotja med prisilo razuma in siceršnjimi nagnjenji. Vprašanje vsekakor načeneja problem avtonomnosti človeka v njegovih moralnih presojah.

8. Razpravljajte o trditvi: Moralnost delovanja ni odvisna od kulture, v kateri je dejanje narejeno.

Moralni relativisti menijo, da je morala vselej vezana na neko družbo oziroma kulturo. Da je torej relativna. Kant pa denimo meni, da obstajajo absolutna moralna načela, ki veljajo univerzalno, ne zgolj lokalno. Kandidati morajo torej razmisliti, ali je morala relativna.

9. Razpravljajte o trditvi: Cilj moralnega delovanja je lahko samo sreča drugih, ne pa moja lastna.

Delam za druge, dobro drugih, srečo drugih, tako si pogosto predstavljamo bistvo morale. Egoistična pozicija v morali pa trdi, da je moralno skrbeti zase, da bo to vodilo mojega ravnanja. Ne gre zgolj za razcep dobro življenje/pravilno ravnanje, temveč tudi za to, ali sebe šteti med druge ali se moram zanikati, kot asket, da bi moralno ravnal.

10. Razpravljajte o trditvi: V naravnem stanju družbena pravičnost ne obstaja.

Po Hobbesovem mnenju v tako imenovanem naravnem stanju vlada zgolj enakost, ki je pač naravno dejstvo. O družbeni pravičnosti je možno govoriti šele v družbenem stanju, se pravi, šele po sklenitvi pogodbe, s katero so se posamezniki odrekli svoji naravni svobodi in vzpostavili oblast, ki jim zagotavlja varnost. Za Hobbesa je pravičnost zgolj to. Podobno, čeprav manj radikalno tezo zagovarjajo drugi liberalni teoretiki družbene pogodbe. Glede slednjega denimo Nozick zagovarja zgolj minimalno oblast. Rousseau misli, da družba človeka pokvari in šele posamezniki, ki sestavljajo družbo kot organsko celoto, vzpostavijo pravično družbo.

11. Razpravljajte o trditvi: Skupno dobro je določeno z mnenjem večine.

Gre za običajno prepričanje zagovornikov demokracije. Seveda je vprašanje, ali je trditev resnična. Lahko bi pomislili, da pogosto večina pač ni dovolj izobražena, da prepozna skupno dobro. O tem je bil trdno prepričan Platon, ki je prav zato nasprotoval demokraciji. Nasprotno Rousseau meni, da se večina ne more motiti. Takšna nasprotujoča si pogleda na določanje skupnega dobrega izhajajo iz različnih pogledov na človeško naravo. Platon meni, da smo si ljudje toliko različni, da ne moremo vsi sodelovati pri vladanju in določanju skupnega dobrega. Rousseau in nasploh sodobne politične teorije pa nasprotno predpostavljajo, da smo si ljudje v za politične odločitve pomembnih ozirih enaki.

12. Razpravljajte o trditvi: Oblast s prerazporejanjem bogastva ne omejuje svobode posameznikov.

Gre za vprašanje, koliko je oblast upravičena posegati v lastnino posameznika in koliko s tem omejuje njegovo svobodo. Skrajni zagovorniki liberalizma, denimo Nozick, menijo, da more oblast brez posameznikovega soglasja le minimalno prerazporejati bogastvo, saj nihče ni dolžan skrbeti za nekoga, ki se je – četudi zgolj po nesrečnem naključju – znašel denimo v revščini. Prisilno prerazporejanje z davčno politiko le krati in omejuje svobodo, do katere ima posameznik neomejeno pravico. Nasprotno denimo Marx ne zagovarja individualne in izolirane svobode, temveč svobodo do samouresničitve, ki je tudi prostost od navideznih želja, značilnih za kapitalizem, in prostost od ekonomskega izkoriščanja. Različni pogledi na odnos med posegi oblasti in svobodo posameznika seveda predpostavljajo različne teorije o naravi človeka.

13. Razpravljajte o trditvi: Boga je mogoče le občutiti, ne pa o njem tudi govoriti.

Trditev se umešča v nasprotje med trditvijo, o na eni, strani možnosti racionalnega spoznavanja ter opisovanja Boga ter, na drugi strani, mnenjem, da moremo Boga le neposredno doživeti, ne pa samega doživetja tudi ustrezno dojeti s kategorijami človeškega razuma. Gre torej za nasprotje med racionalnim uvidom v naravo Boga in mističnim doživetjem njegove presežnosti.

14. Razpravljajte o trditvi: Močna vera bi morala odpraviti potrebo po razumskem poznavanju Boga.

Trditev implicira, da lahko vera nadomesti razum, kar pomeni, da je razumsko spoznanje bodisi nepomembno bodisi nezaželeno. Kandidat mora pri analizi tega vprašanja premisliti razmerje med vero in razumom.

15. Razpravljajte o trditvi: Nesreče kakor cunamiji, potresi, lakota, bolezni ipd. ljudem škodijo, vendar niso zlo, ampak naravni pojavi. Zlo se v svetu pojavi zaradi človeka, ki ne sledi tistemu, kar je v Božjih zapovedih določeno kot dobro.

Argument proti Božjemu bivanju je obstoj zla v svetu. Trditev ponuja klasični krščanski odgovor, da zlo povzroča v svetu človek, ki zaradi svobodne volje ne živi skladno z Božjo voljo. Kandidat razpravlja o tej utemeljitvi, vključi pa seveda tudi preostale možnosti: zlo je pomanjkanje, negativno, odsotnost dobrega, nebit; brez zla ne bi bilo dobrega; človeško pojmovanje zla se razlikuje od Božjega.

OCENJEVALNA SHEMA ZA KOMENTAR BESEDILA (0–22 točk)

Navedeni opisi v shemi ustrezajo večjemu delu komentarjev, vendar je treba upoštevati, da posamezni komentarji lahko vsebujejo lastnosti z različnih ravni. V takšnem primeru je treba presoditi, kateri element oziroma lastnost prevladuje v odgovoru kot celoti.

0–10 ODGOVOR NE DOSEGA MINIMALNIH STANDARDOV

- 0 Popolnoma nerelevantna naloga, če je že najti kaj relevantnega, gre za naključje. Očitno je, da kandidat dela ne pozna.
- 1–5 Komentar je fragmentaren in večinoma nerelevanten, toda v njem je kljub temu najti kakšen element razumevanja besedila. Očitno je, da kandidat dela ne pozna. Prav tako gre za postavljanje miselnih fragmentov enega ob drugega, ne pa za celovit komentar.
- 6–10 Komentar deloma že ima zaokroženo zgradbo, razumevanje izbranega dela je omejeno, razvitih je nekaj ustreznih poudarkov, vendar je najti še veliko nerelevantnosti.
Poznavanje dela ima resne pomanjkljivosti.

11–13 ZADOSTNO

Odgovor je že esejističnega tipa (zgradba, celovitost, zaključenost). Probleme, ki jih odpira odlomek, kandidat razume, vendar na zelo nizki ravni, saj je njegovo poznavanje dela zelo površno. Veliko je nerelevantnosti, vendar se odgovor deloma že nanaša na dani odlomek, deloma pa je lahko zgolj njegova parafraza. Vpelje nekaj ustreznih pojmov, vendar jih ne analizira. Odgovor je pogosto preprost opis filozofskega problema iz odlomka ali morda celo preprosta obnova celotnega dela. Če poskuša z argumentacijo, je ta bolj opisna.
Kandidat delo pomanjkljivo razume na najosnovnejši ravni.

14–16 DOBRO, A OMEJENO

Poznavanje dela je brez večjih pomanjkljivosti in na osnovni ravni kandidat delo tudi razume. Naloga ima dobro strukturo in je brez večjih preskokov v izpeljavi; odgovor je večinoma relevanten, toda opisi in razlage so ponekod še slabo razviti; kandidat poskuša analizirati nekatere pojme, morda vzpostavi tudi nekaj povezav med njimi, vendar analizo pogosto nadomešča opis in povzemanje ali parafraziranje trditev iz komentiranega besedila.
Kandidat delo dobro pozna in dobro predstavi vsebino, ki se navezuje na odlomek.

17–19 PRAV DOBRO, A Z MANJŠIMI POMANJKLJIVOSTMI

Obravnavano delo dobro pozna in razume, filozofski problem iz odlomka umesti v kontekst dela; razlaga in argumentacija sta jasni in razumljivi, temeljni pojmi so opredeljeni. Kandidat pozna celotno delo, razume bistvene filozofske probleme, ki jih delo, zlasti pa navedeni odlomek odpira, in jih tudi razlaga v tem okviru. Še vedno je mogoče najti kako nerelevantnost in neutemeljeno trditev, še so lahko napake v izpeljavi ali nejasnosti, vendar pa so na tej ravni to obrobnejše pomanjkljivosti.
Kandidat delo zelo dobro pozna ter zna dobro razložiti in analizirati temeljne probleme odlomka in dela.

20–22 V GLAVNEM ODLIČNO

Dober odgovor z analizo pojmov in razvito pojmovno mrežo, z jasno in koherentno črto razlage in argumentacije, upošteva (vsaj implicitno) tudi drugačne poglede. Kandidat ima zelo dober pregled nad celotnim besedilom in ga komentira s pojmovnim aparatom, ki je razvit v besedilu. Vstopa v dialog z avtorjem dela ter razvija in utemeljuje tudi svoja stališča. Lahko obravnava avtorja tudi širše z vidika filozofske tradicije. Seveda je treba upoštevati starost kandidatov in dejstvo, da so se s filozofijo ukvarjali samo eno leto.
Kandidat delo zelo dobro razume, temeljito obravnava vse vidike danega odlomka in semtertja celo vstopa v dialog z avtorjem.

DODATNA NAVODILA ZA KOMENTAR BESEDILA

(Gre samo za okvirna navodila, za pravično ocenjevanje pa je nujno, da ocenjevalci vnaprej obnovijo svoje poznavanje nadrobnosti besedila, saj je prav to bistvena odlika ene vrste komentarjev.)

PLATON: DRŽAVA

Odlomek je iz prispodobe o votlini, označeni deli pa zahtevajo, da kandidat poveže prispodobo o votlini, opis težkega in bolečega vzpona od neizobraženosti k izobraženosti, s Platonovim pojmovanjem resničnosti, pot spoznanja poteka od tistega, kar se najprej zdi resnično, do resnično bivajočega z najvišjo idejo dobrega, ki filozofe, potem ko jo spoznajo, naredi razumne v zasebnem in javnem življenju in tako primerne za voditelje.

ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

V deseti knjigi Aristotel razpravlja o vprašanju, ali je užitek lahko najvišje dobro. Drugače od prej ni kritičen do užitka nasploh, temveč bi lahko njegovo stališče razumeli nekako takole: dobra in slaba so dejanja, ne pa užitek. Posledično bi lahko rekli, da je užitek dobrih dejanj dober, slabih pa slab ali pa sploh ni užitek. (»Užitkov, ki so po soglasnem mnenju grdi, očitno ni mogoče označiti kot užitke.«) Nato pa izpelje, kako je modrost, kontemplacija, filozofija najvišje dobro, življenje v skladu z vrlino pa je le drugotno dobro.

DESCARTES: MEDITACIJE

Odlomek je z na začetka tretje meditacije, v kateri Descartes na kratko povzema temeljne rezultate metodičnega dvoma. Negativni, skeptični rezultat tega dvoma je, da vednosti nima niti o lastnostih materialnih stvari (argument z utvarami), niti o obstoju materialnih stvari (argument s sanjami), niti ne o čistih vsebinah razuma (argument z zlobnim duhom). Čeprav se vse te ideje zdijo jasne in očitne, se ob njih vendarle pojavlja dvom in možnost zmote, zaradi česar niso resnične onkraj slehernega dvoma in zatorej niso vednost. Dvom je izključen šele s samogotovostjo cogita, v katero ne more poseči niti zlobni duh. Po tako odpravljeni skeptični poziciji Descartes v tretji meditaciji odpravi solipsistično zagato cogita, ko s tako imenovanim kozmološkim dokazom pokaže eksistenco boga.

KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Po Kantovem mnenju je kategorični imperativ v obeh formulacijah formalni okvir vseh možnih motivov, za katere je mogoče reči, da so moralno dobri. Ob tem velja dvoje. Prvič, sam kategorični imperativ je splošno in njuno veljaven. Drugič, tudi maksime kot konkretni vsebinski motivi veljajo nujno in splošno, saj so nujno in splošno bodisi skladne bodisi neskladne s kategoričnim imperativom. Zato forma moralnih načel in posamične vsebine te forme veljajo absolutno, ne glede na konkretne okoliščine. tako pa je tudi volja, ki je določena s čisto formo moralnega, po sebi dobra. Po drugi strani pa v presoji moralnosti dejanj ni mogoče upoštevati ugodja in neugodja, se pravi posledic dejanj.

NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

V besedilu pred danim odlomkom, ki je nekoliko avtobiografsko obarvan, Nietzsche opisuje svoj interes za moralo in svojo skeptičnost do nje. Slednjo je mogoče razumeti dvojno: skeptičnost glede morale je lahko Nietzschejeva osebna lastnost, lahko pa jo je povzročilo sprejetje tradicionalnih vrednot, ki so med njegovim odraščanjem že izpričale svojo razvrednotenost. Obenem v odlomku nakaže, kako se bo naloga lotil: zgodovinsko, filološko in naturalistično. Kandidatova naloga bo torej razložiti Nietzschejevo genealoško metodo in njegov naturalizem na pojmih dobro in zlo, ki pripadata dvema različnima tipoma morale. Ker v delu ne gre zgolj za ugotavljanje resnice o izvoru morale, bo kandidat moral pokazati tudi, kako Nietzsche odgovori na vprašanja iz odlomka oziroma kako vrednoti moralo zahodnega sveta.